

เครื่องอบแห้งข้าวเปลือกแบบข้าวหล่นอิสระ: รวดเร็วและประหยัดพลังงาน

Free-Fall-Paddy Rice Dryer: A Fast and Energy Efficient Dryer

ทวิช จิตรสมบูรณ์*, โศรฎา แข็งการ และ เกียรียงไกร เพ็ชรน้ำเขียว
สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000, โทร 0-4422-4410 โทรสาร 0-4422-4413, E-Mail: tabon@ccs.sut.ac.th

* ผู้แต่งหลัก

Tawit Chiitsomboon*, Sorada khaengkarn and Krienggrai Pechnumkheaw

School of Mechanical Engineering, Institute of Engineering, Suranaree University of Technology
Muang District, Nakorn Ratchasima 30000 Thailand Tel: 0-4422-4410 Fax: 0-4422-4413, E-mail: tabon@ccs.sut.ac.th

* corresponding author

บทคัดย่อ

การอบแห้งข้าวเปลือกเป็นกระบวนการสำคัญในอุตสาหกรรมข้าว ซึ่งใช้พลังงานและเวลามาก จึงได้คิดค้นวิธีการอบแห้งแบบใหม่ ที่ รวดเร็วและประหยัดพลังงานกว่าเดิม ทั้งนี้โดยไม่เกิดผลเสียต่อคุณภาพ เมล็ดข้าวสารที่ได้จากการขัดสี วิธีการนี้มีหลักการคือ เป่าอากาศร้อน เข้าทางด้านล่างของท่ออบแห้งที่ตั้งอยู่ในแนวตั้งและออกทางด้านบน ซึ่งสวนทางกับข้าวเปลือกซึ่งตกลงมาโดยอิสระจากถังพักด้านบนด้วย แรงโน้มถ่วง ผลการทดลองเบื้องต้นของเครื่องอบแห้งนี้แสดงให้เห็นว่า ลดความชื้นได้อย่างรวดเร็วโดยใช้เวลาในการอบแห้งเพียงประมาณ 30 วินาที แต่สามารถลดความชื้นข้าวเปลือกจำนวน 1.5 กก. จาก 23.75% d.b. ถึง 15.5% d.b. ได้ที่อุณหภูมิอากาศอบแห้ง 100 °C ใช้พลังงาน ประสิทธิภาพในการอบแห้งเท่ากับ 1.4 MJ/kg น้ำระเหย ซึ่งนับว่า รวดเร็วและประหยัดพลังงานมากเมื่อเทียบกับวิธีการอบแห้งแบบที่นิยม ในปัจจุบัน

Abstract

Drying of paddy is an important process in rice industry which consumes a lot of time and energy. A new drying method is thus invented that is fast and energy efficient without adversely affecting the quality of milled rice. The working principle of this method is by blowing hot air underneath a vertical drying column within which the moist paddy is free falling from its top under gravity. Initial tests have shown very rapid drying rate. By using a resident time of about 30 seconds, 1.5 kg of paddy could be dried from 23.75% db. to 15.5% db. at air temperature of 100 C. The specific primary energy consumption was only 1.4 MJ/kg which is very efficient comparing to the current drying technology.

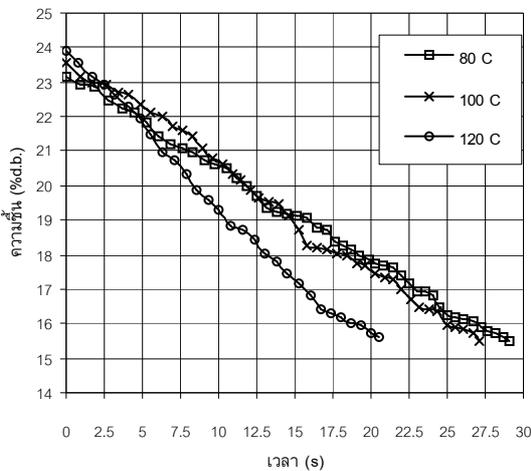
1. บทนำ

การอบแห้งข้าวเปลือกเป็นกระบวนการสำคัญในการผลิตข้าวสาร ปริมาณข้าวเต็มเมล็ดที่จะได้ และคุณภาพข้าวสารขึ้นอยู่กับกระบวนการอบแห้งค่อนข้างมาก โดยทั่วไปหากอบแห้งอย่างรวดเร็วด้วย อุณหภูมิอากาศที่สูง จะทำให้เกิดการแตกหักมากและได้สีของข้าวที่ หมองคล้ำลงไป [1, 2] และโดยทั่วไปแล้วหากอบแห้งอย่างรวดเร็วก็ มักจะทำให้สิ้นเปลืองพลังงานมากขึ้นเป็นเงาตามตัวด้วย วิธีการอบแห้ง อันหลากหลายในปัจจุบันนี้จะมีการใช้พลังงานจำเพาะในการอบแห้ง (specific energy consumption) อยู่ในช่วง 4 – 15 MJ/kg น้ำระเหย [3] ในปัจจุบันเครื่องอบแห้งแบบฟลูอิดไดซ์เบด [4] กำลังเป็นที่นิยม และแบบสเปาเท็ดเบด [5] ก็แสดงศักยภาพที่ดี เนื่องจากสามารถอบแห้ง ข้าวเปลือกได้รวดเร็วและคุณภาพของข้าวที่อบแห้งก็เป็นที่ยอมรับได้ แต่ยังมีข้อจำกัดอยู่เฉพาะใน การอบแห้งของช่วงที่มีความชื้นสูง โดยจะต้อง นำไปเข้าเครื่องอบแห้งแบบความชื้นต่ำที่มีอัตราการอบแห้งช้าต่อไป ที่ นิยมมากอีกประเภทคือเครื่องอบแห้งแบบเมล็ดพืชมีการไหล (moving-bed) เช่น เครื่องแบบข้าวไหลในแนวตั้งผ่านอากาศที่ไหลในแนวขวาง [6] และเครื่องแบบที่ข้าวและอากาศไหลสวนทางกันในแนวตั้งโดยเมล็ด พืชไหลลุลูกเคลื่อนที่กับอากาศผ่านแผ่นกั้นการไหล (เครื่องแบบ LSU) [6] เครื่องอบแห้งเหล่านี้มักจะใช้อุณหภูมิสูงในการอบแห้งเพื่อให้ออบแห้งได้ เร็วขึ้น แต่อัตราการสิ้นเปลืองพลังงานก็สูงเช่นกัน สมชาติและคณะ (2545) [4] ได้ทดลองทำการอบแห้งแบบฟลูอิดไดซ์เบดที่เพิ่มเทคนิค การทำฐานสั้น เพื่อลดอัตราการสิ้นเปลืองพลังงานปฐมภูมิจำเพาะ พบว่ามีอัตราการสิ้นเปลืองพลังงานปฐมภูมิจำเพาะ 5.36 MJ/kg น้ำที่ ระเหย และความชื้นสุดท้าย 26% d.b. ซึ่งประหยัดพลังงานกว่าแบบไม่ มีการสิ้นเปลืองประมาณ 7% ฐานิตและสมชาติ (2546) [5] พบว่า การใช้ พลังงานในการอบแห้งข้าวเปลือกด้วยเครื่องอบแห้งแบบสเปาเท็ดเบดที่

อบแห้งในปริมาณ 5 g บรรจุในถุงพลาสติกปิดปากถุงสนิท แล้วนำไปวัดความชื้นโดยนำข้าวเปลือกไปบดให้ละเอียดแล้วนำไปอบในตู้อบที่อุณหภูมิ 130 °C เป็นเวลา 1.5 ชั่วโมง จากนั้นปล่อยให้ข้าวมีระยะเวลาพักตัว 6 ชั่วโมง แล้วจึงนำไปสีและตรวจสอบคุณภาพของข้าวต่อไป กล่าวคือ ปริมาณข้าวตัง และ ความขาวของข้าวสาร

4. ผลการทดลองและการวิเคราะห์วิจารณ์

ผลทดลองการอบแห้งแสดงในรูปที่ 2 ซึ่งเป็นผลของการใช้อุณหภูมิอากาศอบแห้ง 3 ระดับคือ 80, 100 และ 120 °C เวลาที่ข้าวอยู่ในเครื่องอบประมาณ 25 วินาที ซึ่งเวลาที่ข้าวอยู่ในตู้อบแห้งแต่ละรอบมีค่าประมาณเพียง 1 วินาที ดังนั้นจึงเป็นการอบประมาณ 20 รอบ จะเห็นว่าการใช้อุณหภูมิสูงจะอบแห้งได้เร็วกว่าอุณหภูมิต่ำ แต่ไม่มากนัก

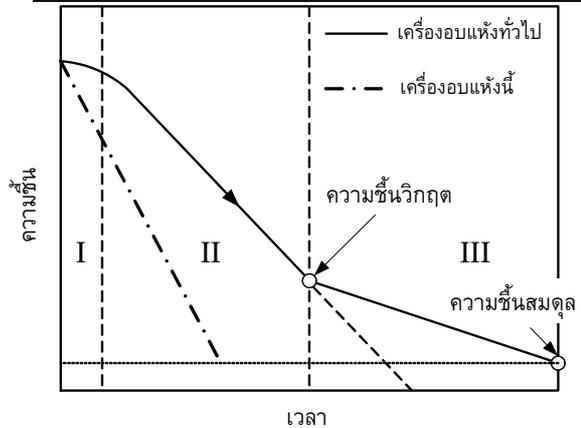

รูปที่ 2 ความชื้นของข้าวเปลือกเทียบกับเวลาที่ใช้ในการอบแห้ง

ปรากฏการณ์สำคัญที่สุดในรูปนี้คือเส้นกราฟการอบแห้งเกือบเป็นเส้นตรง ซึ่งหมายความว่าไม่เกิดช่วงอัตราอบแห้งถดถอยเหมือนดังเช่นกรณีการอบแห้งโดยวิธีอื่นๆ (รูปที่ 3)

เหตุผลที่วิธีอบแห้งนี้ไม่เกิดอัตราถดถอยในช่วงความชื้นต่ำนั้นสันนิษฐานว่าเกิดจากการที่ความเร็วสัมพัทธ์สูงมากนั่นเองซึ่งทำให้เกิดสัมประสิทธิ์การถ่ายเทความร้อนแบบการพาที่ผิวเมล็ดข้าวสูงตลอดเวลา ซึ่งสูงกว่าอัตราการแพร่ความร้อนภายในของเมล็ดข้าวที่แพร่ออกมายังผิวข้าว อีกทั้งอัตราการแพร่ความร้อนของเมล็ดข้าวก็สูงตลอดเวลาด้วย เนื่องจากเกิดความชื้นของความชื้นที่ผิวสูง (moisture gradient) อันเป็นผลมาจากอัตราการพาที่สูงนั่นเอง

I : ช่วงการให้ความร้อนเบื้องต้นแก่วัสดุ, II : ช่วงการอบแห้งที่ความเร็วคงที่, III : ช่วงการอบแห้งที่ความเร็ว

รูปที่ 3 อัตราการอบแห้งวิธีใหม่เทียบกับวิธีทั่วไป

อัตราการสิ้นเปลืองพลังงานปฐมภูมิจำเพาะ หาได้จากพลังงานความร้อนที่ใช้ในการอบแห้งข้าวเปลือก

$$Q = \dot{m}_a ((1 - M_v) c_a + c_v W_a) (T_{out} - T_{in}) \Delta t \tag{1}$$

ซึ่งการคำนวณหาอัตราไหลมวลนั้นหาจากสูตร $\dot{m}_a = \rho A \bar{V}$ โดย \bar{V} เป็นความเร็วเฉลี่ยที่ได้จากการวัดและการเฉลี่ยแบบถ่วงด้วยปริมาณมวล (ซึ่งในที่นี้มีค่า 6.64 m/s) สำหรับกรณีอุณหภูมิมอบแห้ง 120 °C จำนวนได้ $Q = 115.16$ kJ เมื่อเวลาที่ใช้ในการอบแห้งคือ 20.57 s ส่วนอัตราการระเหยน้ำออกในการอบแห้งหาได้จาก

$$w_1 - w_2 = d(M_1 - M_2) \tag{2}$$

ด้วยเหตุที่ว่าเริ่มต้นอบแห้งด้วยข้าวจำนวน 600 g และได้ นำตัวอย่างข้าวออกไปชั่งวัดความชื้นทุก 5 g ต่อครั้งดังนั้นจึงต้องใช้สูตรจากสมการ (2) นี้ในทุกรอบการอบเนื่องจากค่า d ลดลงทุกรอบ แล้วนำค่ามารวมกัน เป็นจำนวนน้ำที่ระเหยออกทั้งหมด ซึ่งในกรณีนี้ได้ค่า 38 g ดังนั้นพลังงานที่ใช้ในการระเหยน้ำออกหรืออัตราการสิ้นเปลืองพลังงานปฐมภูมิจำเพาะของเครื่องอบแห้งที่ใช้ในการทดลองคือ

$$E = \frac{115.16}{0.038} = 3.03 \text{ MJ/kg น้ำระเหย}$$

สำหรับการอบที่อุณหภูมิ 100 และ 80 °C จะได้การสิ้นเปลืองพลังงานเป็น 3.14 และ 2.4 MJ/kg ตามลำดับ การเปรียบเทียบเครื่องอบแห้งนี้กับเครื่องแบบฟลูอิดไดซ์เบด [4] และแบบสเปาเท็ดเบด [5] แสดงอยู่ในตารางที่ 2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าเครื่องแบบข้าวหล่นอิสระมีความสิ้นเปลืองพลังงานน้อยกว่าทั้งสองแบบ ทั้งนี้พึงตระหนักในเงื่อนไขในการทดลองต่างๆ ดังนี้

1. การทดลองนี้กระทำในย่านความชื้นต่ำซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นย่านที่สิ้นเปลืองพลังงานมากกว่าย่านความชื้นสูง
2. ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณจึงยังไม่สามารถสร้างเครื่องทดลองอบแห้งแบบต่อเนื่องได้ จึงเป็นการอบแบบเป็นชั๊ก โดยแต่ละรอบการเข้าหาห่างกันประมาณ 1 นาที
3. ปริมาณข้าว 600 g ที่ใช้นั้นถือว่าน้อยมาก ทำให้อากาศตรงทางออกยังไม่ชื้นมากนัก ซึ่งส่งผลให้ข้าวเปลือกตรงด้านท้ายแห้งเร็วกว่าปกติ และอากาศก็ยังมีศักยภาพในการอบแห้งเหลืออยู่มาก จึงสามารถสันนิษฐานได้ว่าถ้าเป็นการอบแห้งแบบต่อเนื่องจะใช้เวลาในการอบแห้งมากกว่านี้ ในขณะที่จะประหยัดพลังงานมากกว่านี้
4. ในการทดลองครั้งหลังได้ลองใช้ข้าวมากขึ้นเป็น 1.5 kg อบด้วยอุณหภูมิ 100 °C ใช้เวลาอบ 32 วินาที ซึ่งคำนวณพลังงานจำเพาะที่ใช้เพียง 1.43 MJ/kg เท่านั้น

ตารางที่ 2 อัตราการสิ้นเปลืองพลังงานของเครื่องอบแห้งแบบต่างๆ

ชนิดของเครื่องอบ	Drying Temp. (°C)	Initial moisture content (% db)	Final moisture content (% db)	primary energy consumption (MJ/kg)	
หล่นอิสระ (การทดลองนี้)	80	23	15.5	2.4	
	100			3.14	
	120			3.03	
	100 (1.5 กก)			1.43	
ฟลูอิดไดซ์เบตฐานสัน [4]	125	26.8	23.7	5.47	
	133	24.1	20.7	4.69	
	140	28	23	3.8	
สเปาเท็ดเบต [5]	110	33.5	19	12.2	
				11.7	
				11	
				10.3	
	130	33.5	16.5	12.7	12.0
					11.1
					10.7
					10.7
	150	33.5	15	13.9	13.3
					13.1
					13.1
					12.2

ในการทดลองยังได้นำข้าวไปสีเพื่อวิเคราะห์หาปริมาณข้าวต้นและสีของข้าว เมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่างมาตรฐาน ผลปรากฏว่าได้ปริมาณข้าวต้นและสีขาวเทียบเท่าตัวอย่างมาตรฐาน [7] จึงสรุปได้ว่า การอบแห้งนี้จะไม่ทำให้ข้าวแตกหักมากขึ้นหรือมีสีหมองคล้ำลงไปแต่ประการใด ซึ่งในการอบจริงระดับอุตสาหกรรมนั้นข้าวจะไหลผ่านท่ออบที่ร้อนเพียงประมาณ 2 วินาทีเป็นอย่างมาก จากนั้นก็จะรอฟักในถังพักขนาดใหญ่เพื่อรอเข้าสู่การอบในรอบต่อไป ซึ่งการรอฟักนี้ข้าวน่าจะเย็นตัวลงเท่าอุณหภูมิห้อง เพราะเป็นการพักนาน (อาจประมาณ 20 นาที ขึ้นอยู่กับปริมาณข้าว) ประกอบกับความร้อนที่เกิดขึ้นก็จะเกิดเฉพาะที่บริเวณผิวข้าวเป็นชั้นบางๆเท่านั้น เนื่องจากข้าวสัมผัสอากาศร้อนเพียง 2 วินาที และ ยังมีความเร็วสัมพัทธ์สูงอีกด้วย

5. สรุป

ผลการทดลองบ่งให้เห็นถึงศักยภาพของเครื่องอบแห้งข้าวเปลือกแบบข้าวหล่นอิสระว่ามีความรวดเร็วในการอบแห้งและประหยัดพลังงาน โดยสามารถอบแห้งได้ตั้งแต่ในช่วงปริมาณความชื้นที่สูงจนถึงย่านความชื้นกักเก็บ (15% db.) โดยไม่เกิดความซ้ำลงของการอบ (อัตราตกถอย) และยังไม่ทำให้ข้าวสารที่ได้จากการสีมีการแตกหักเพิ่มเติมหรือมีสีหมองคล้ำอีกด้วย ในงานทดลองขั้นต่อไปจะทดสอบการอบแห้งแบบต่อเนื่องเพื่อหาจุดออกแบบที่เหมาะสมของเครื่อง อัตราการอบแห้ง และอัตราการสิ้นเปลืองพลังงานของเครื่องต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

1. นิรชรา ศรีสุบัต, สมชาติ โสภณรณฤทธิ์ และทิพาพร อู่วิทยา, "ของอุณหภูมิต่ำและความชื้นสัมพัทธ์ที่มีต่ออัตราการเหลืองของข้าวเปลือกขึ้น," วารสารเกษตรศาสตร์ (วิทย.), ปีที่ 32, หน้า 309-318, 2541
2. ไมตรี แนวพนิช, (ม.ป.ป.), "คุณภาพของข้าวเปลือก," กลุ่มงานวิจัยวิศวกรรมหลังการเก็บเกี่ยว กองการเกษตรวิศวกรรมกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. Marier, D. E., "Grain Drying System," 2002 Facility Design Conference of the Grain Elevator & Processing Society, USA, 2002
4. สมชาติ โสภณรณฤทธิ์, สมบูรณ์ เวชกามา, สุวัฒน์ ตูร์ทัศน์วินท์ และวุฒิกรณ์ จริยตันติเวทย์, "การอบแบบ ทดสอบ และหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการอบแห้งข้าวเปลือกโดยเทคนิคการทำไหลบนฐานสัน," วารสารราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ 27 ฉบับที่ 1, ม.ค.-มี.ค. 2545
5. ฐานิตย์ เมธิยานนท์ และสมชาติ โสภณรณฤทธิ์, "การอบแห้งเมล็ดพืชที่อุณหภูมิสูงโดยเทคนิคสเปาเท็ดเบตที่สามารถปรับเปลี่ยนอัตราการไหลอากาศเข้าดาวนคัมเมอร์ได้," การประชุมวิชาการเครือข่ายวิศวกรรมเครื่องกลแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 17, ต.ค. 2547
6. D.B. Brooker, F.W. Bakker-Arkema, C.W. Hall, *Drying and Storage of Grains and Oilseeds*, Van Nostrand Reinhold, Newyork, 1992

7. จุฬาทิพย์ ทองเดชาสามารถ, "การอบแห้งข้าวเปลือกด้วยเทคนิคฟลูอิดไดเซชันแบบใหม่" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2545

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

สัญลักษณ์

Q = พลังงานความร้อนที่ใช้ในการเพิ่มอุณหภูมิให้อากาศ kJ

E = อัตราการสิ้นเปลืองพลังงานปฐมภูมิจำเพาะ MJ/Kg

w = มวลข้าวเปียก kg

d = มวลข้าวแห้ง kg

M = อัตราส่วนความชื้นข้าวเปลือก มาตรฐานแห้ง kg/kg

M_v = ความชื้นสัมบูรณ์ของอากาศ kg/kg

\dot{m}_a = อัตราการไหลเชิงมวลของอากาศแห้ง kg/s

V = ความเร็วกระแสอากาศ m/s

A = พื้นที่หน้าตัดของท่ออบ m^2

ρ_a = ความหนาแน่นของอากาศ kg/m^3

c_a = ความร้อนจำเพาะของอากาศแห้ง kJ/kg-K

c_v = ความร้อนจำเพาะของไอน้ำในอากาศ kJ/kg-K

W_a = อัตราส่วนความชื้นของอากาศอบแห้ง kJ/kg-dry air

t = เวลาที่ใช้ในการอบแห้ง

T_{out} = อุณหภูมิออกจากขดลวดความร้อน $^{\circ}C$

T_{in} = อุณหภูมิก่อนเข้าขดลวดความร้อน $^{\circ}C$ บที่คัตย่อ